

INVENTARI DEL FONS PATRIMONIAL HOMDEDÉU DE RIUDECANYES (segles XV-XIX)

**Josep M.T.Grau i Pujol
Sabí Peris Serradell**

Amb l'objectiu de divulgar un dels fons relacionats amb Riudecanyes que conserva l'Arxiu Històric Comarcal de Reus, l'any 2004 l'Ajuntament de Riudecanyes edità un petit opuscle de 66 pàgines amb la descripció dels documents. A fi de donar a conèixer a través de la xarxa el seu contingut, per si pot interessar als investigadors, oferim aquí alguns capítols de la referida publicació.

La consulta del fons es pot realitzar al mateix Arxiu Comarcal, Plaça del Castell 3-A 43201 Reus, tel. 977 34 27 54.

1. EL PATRIMONI DOCUMENTAL DE RIUDECANYES

FONS MUNICIPAL

Dins del programa d'inventariació d'arxius endegat pel Servei d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, l'any 1995 es va enllestir la descripció del fons municipal de Riudecanyes, tant la part històrica com l'administrativa (fins el 1889). Aleshores la seva extensió era de 50 metres lineals.

Dins la secció d'administració general sobresurten les diverses fitacions del terme, que daten de finals del segle XIX (1889-1896) i del primer terç del següent (1919-928). Pel que fa als òrgans col·lectius de govern, les actes del consell principien el 1625, i es conserven les dels períodes bèl·lics: Guerra dels Segadors, Successió, Guerres Carlines, i la darrera Guerra Civil (1936-1938). És de remarcar l'existència d'unes quantes ordinacions municipals (1642, 1674, 1867). La sèrie de bans i edictes comença el 1834. La de correspondència arrenca ja del mil sis-cents, i s'agrupa per temes.

Abunden els plets judicials (a partir del segle XVI), molts per pastures, per aigües (amb el poble de Montbrió del Camp) o litigis pel terme de Segura (1687-1711). Dins hisenda la sèrie de comptes de claveria s'inicia el 1649, amb rebuts de caixa (pòlisses) des del 1601. Els pressupostos són més tardans (1868), sense oblidar l'endèmic endeutament per censals (prèstecs). La subsecció de fiscalitat és molt completa, hi ha llibres d'estimes des del 1395, del cadastre des de la seva implantació el 1715, i els amillaments que els substituiran des del 1848. Sobre els proveïments públics hi ha llibres de la botiga del blat (ss. XVI-XVII), comptes de la carnisseria (des de 1613) a més de les tabes o contractes dels arrendaments de la venda en règim de monopoli de la sal, la pesca salada, l'aiguardent, etc.

Dins la secció de la seguretat pública trobem les lleves militars (des de 1629), documentació sobre el bandolerisme (1600-1644), registres de passaports

(1833-1849), i contribucions per al manteniment de la torre de Salou (1678) a fi de prevenir els atacs pirates per mar. Dins la població, la sèrie de padrons d'habitants s'inicia el 1817, i la dels censos el 1830. Dins la secció d'eleccions, les primeres daten del 1628 per escollir jurats, segueixen les de diputats a Corts dels anys 1808-1814, fins a l'actualitat. La secció d'instrucció pública comença el 1602 (ensenyament primari). Dins els serveis agropecuaris abunden les estadístiques de conreus i collites, a més d'expedients sobre la invasió de la fil·loxera.

Altres llibres i lligalls aplegats a l'arxiu municipal, però d'origen privat, són els procedents d'associacions locals, com confraries (s. XVII), el grup cultural Eura (1934-1935) o la Societat Recreativa de Riudecanyes, ja en el franquisme (1941-1942). També apareix documentació senyorial de la baronia d'Escornalbou, com els seus privilegis (1487, 1655) o actes del consell general (1692).

FONS PARROQUIAL

El fons de la parròquia de Sant Mateu està fragmentat en dues parts, una conservada a Tarragona (Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona) i l'altra a la mateixa abadia (APR). A la capital del bisbat entre d'altres sèries cal destacar la dels llibres sacramentals: els baptismes (des de 1567), els matrimonis (des del 1568), les confirmacions (des de 1608), les confirmacions (des del 1608) i el compliment pasqual (des de 1735), amb una bona continuïtat fins la centúria del mil vuit-cents.(1)

El seu buidatge permet conèixer amb exactitud l'evolució demogràfica de la vila.

Pel que respecte a l'escribania comuna de Riudecanyes, és a dir, la notaria eclesiàstica que portava el rector, distingim dues sèries: la dels manuals i la dels llibres de notes, ambdues molt regulars en el temps i força completes. Els més antics daten de la segona meitat del segle XIII. Els llibres especials, aquells que agrupen una mateixa tipologia instrumental, són bàsicament dos: els llibres de testaments (a partir del primer terç del segle XV) i els de capítols matrimonials (1465-1736). (2) A Tarragona també hi ha capbreus (s. XV), plets (s. XIX), llevadors de rendes i llibres de les confraries de la Mare de Déu del Roser, Sant Eloi i el Santíssim Sacrament. Finalment dir que també disposen de comptes de la societat Eura.

FONS COMPLEMENTARIS

LA COMUNA DEL CAMP DE TARRAGONA

Es conserva a l'Arxiu Històric Municipal de la Selva del Camp i el seu contingut ha estat descrit detalladament per Montserrat Soronelles (3). La cronologia abasta des del segle XV fins a inicis del mil set-cents, quan la institució fou suprimida pel nou règim borbònic. Unia els pobles sota la jurisdicció de l'Arquebisbe de Tarragona en defensa dels seus privilegis i la gestió de determinats serveis, ha estat estudiada pel selvatà Eufemià Fort i Cogul (4).

Entre la documentació conservada destaquen les sèries dels llibres de determinacions (1414-1713), els llibres de comptes (1536-1704), plecs de correspondència (entrades i sortides), generalment de convocatòries al consell.

En l'apartat de serveis militars sobresurten els afers relacionats amb els allotjaments i bagatges de la Guerra dels Segadors. Dins la secció judicial trobem plets i causes sobre drets i imposicions (com per exemple la lleuda), l'arranjament de camins, el manteniment del monestir d'Escornalbou i altres temes.

Entres les despeses que assumia hi ha les pròpies del manteniment de la Comuna, com poden ser salaris, dietes de viatges, costos d'advocats i notaris, la persecució de malfactors, a més de la vigilància de la costa pels atacs dels pirates i la persecució del llop a les muntanyes (que atacava els ramats de bestiar). Hi ha notícies de la seva captura als termes d'Alforja, la Selva, la Mussara i altres de la Baronia d'Escornalbou.

Pel finançament s'imposaven repartiments de talles en funció dels habitants, per la qual cosa es confeccionaven fogatges (molt útils per la demografia històrica). Finalment esmentar la col·lecció factícia de pergamins (1318-1542).

2. HISTORIOGRAFIA DE RIUDECANYES: NOVES POSSIBILITATS D'INVESTIGACIÓ AMB EL FONS D'HOMDEDÉU.

Tres fites en el paisatge de Riudecanyes són la vila, el monestir de Sant Miquel d'Escornalbou i el pantà. Prova d'això n'és la nombrosa producció historiogràfica que han generat al llarg dels anys. El primer historiador del monestir fou el pare Joan Papió, ja en el segle XVIII (5), però el més prolífic sens dubte és el diplomàtic reusenc i restaurador del monestir Eduard Toda Güell (6). Més endavant sobresurt Salvador de Brocà, autor d'una monografia local sobre Riudecanyes (7), i més puntualment no podem oblidar les aportacions de Xavier Huguet (8) i Jaume Borràs Galceran (9). La darrera publicació és obra del professor Pere Anguera Nolla (10).

També hem de destacar l'elaboració de la toponímia del terme.

Un dels avantatges dels fons patrimonials és la concentració de documents d'una mateixa família en un sol lloc, si bé com a tota investigació rigorosa l'investigador haurà de cercar altres fonts, en especial la parroquial, la municipal i la notarial, per obtenir així una radiografia més àmplia dels Homdedéu i el seu paper en la comunitat local.

No cal dir que estudiar els Homdedéu és estudiar Riudecanyes, i quan hi ha continuïtat del llinatge en el mateix lloc és perquè ha disposat dels mitjans suficients per reproduir-se biològicament i social.

Tractem amb un patrimoni de la petita noblesa rural, que basa la seva riquesa en el sector primari, l'agricultura i la ramaderia, sense oblidar altres activitats, com la transformació i venda del vi en aiguardent. Per aquest motiu la possibilitat de recerca en història agrària és gran. El seu arrelament i vinculació a un patrimoni dona oportunitats també per l'estudi de la toponímia.

A través de les capitulacions hom pot conèixer en detall les estratègies matrimonials, els testaments ens orientaran cap a la col·locació dels fills cabalers, capellans o militars. L'anàlisi de les escriptures notariales ens obre el camp de la història del dret i l'antropologia.

En haver-se conservat bona part de la correspondència privada, hom fer un seguiment de la història de les mentalitats, i si ens fixem en l'escriptura i la

llengua, el filòleg tindrà un material ideal per aprofundir en la trajectòria de l'ús del català i el castellà en l'àmbit familiar (vegeu alguna de les cartes transcrites a l'apèndix).

Es poden estudiar els períodes de crisi, com són les guerres de la primera meitat del segle XIX, veure'n les conseqüències a través de l'endeutament, la pressió fiscal, la venda de propietats, etc.

A la vegada hom pot utilitzar aquest fons per establir comparacions amb altres patrimonis originats per comerciants o burgesos de les ciutats properes (Reus, Valls, Tarragona), a la mateixa època, com són per exemple els Ixart, Moragues, Baldric, Sunyer, Marc, etc.

Les recerques en el fons Homdedéu aportaran noves dades sobre la història moderna i contemporània de Riudecanyes, i per extensió del Camp de Tarragona. Fins el moment aquest fons ha estat poc utilitzat (11), esperem que la publicació del seu inventari esperoni a noves investigacions en el camp de les ciències socials.

3. EL FONS PATRIMONIAL HOMDEDÉU (RIUDECANYES). INTRODUCCIÓ AL FONS

El fons patrimonial dels Homdedéu de Riudecanyes, dipositat a l'Arxiu Històric Comarcal de Reus (ACR), situat a la plaça del Castell número 3-A, mesura 12 metres lineals, consta de 326 registres i fou inventariat l'any 1999. La seva cronologia extrema va des del darrer terç del segle XVI a la segona meitat del segle XIX.

El fons s'estructura en vuit seccions. La primera inclou documentació familiar i personal, bàsicament dels segles XVII-XIX com són els arbres i anotacions genealògiques, certificacions de baptismes, casaments i defuncions, capítols matrimonials i èpoques de dot, testaments i clàusules hereditàries. La geografia dels atorgants se circumscriu en el territori del Camp de Tarragona. Una altra sèrie és la dels títols i privilegis de noblesa de les nissagues Homdedéu, Toda i Cases.

La segona secció, la documentació patrimonial, comença amb els inventaris de les propietats, continuen els actes de compra-venda perpètua, tant de finques urbanes (cases, corrals, premses d'oli) com de rústiques, aquestes situades en els termes de Riudecanyes i Vilallonga del Camp; sense oblidar les vendes a carta de gràcia, és a dir amb la possibilitat de redempció (recuperació amb el pagament corresponent). També hi trobem les capbreuacions localitzades a Vilallonga del Camp (Mas de l'Obra) i Bellmunt del Priorat. Seguidament trobem les escriptures notariales referides al crèdit i l'endeutament, sovint creació, llució i èpoques o rebuts de censals, amb un abast del segle XVII fins al XIX; on els Homdedéu actuen de censataris i de censalistes. Hi ha deutors i prestamistes del Camp de Tarragona, les Muntanyes de Prades, el Priorat i el Penedès. Per acabar, hi ha l'explotació d'aigües per a regar, les pastures i mines.

La següent secció és l'administració del patrimoni (ss. XVII-XIX), que arrenca amb la comptabilitat, tant de l'activitat agrícola i ramadera, com de la comercial i la domèstica. Apareixen de nou referències als censals, però no com a títols,

sinó la gestió del seu cobrament (llevadors, llibretes, notes, etc.). En els llevadors hi apareixen veïns de les Muntanyes de Prades i el Camp de Tarragona: Alcover, les Borges, Mont-roig del Camp, Vila-seca...

Dins l'activitat comercial els Homdedéu es dediquen a l'arrendament de drets senyoriais de titularitat eclesiàstica (Seu de Tarragona, Comunitat de Preveres de Reus), i no només de l'Arquebisbat de Tarragona (delmes, excusat, novè) sinó de llocs més allunyats com el Bisbat d'Urgell (novè durant segles XVIII-XIX). Dins dels arrendaments municipals destaca un novè de la Mussara (1708).

Com és habitual en aquesta tipologia de fons no hi manquen documents de caràcter fiscal, impostos locals i estatals, sobretot el cadastre (ss. XVIII-XIX)..

A causa dels perjudicis de la primera guerra carlina, hom anota les pèrdues ocasionades pels incendis i saquejos dels carlins, a efectes de posteriors reclamacions d'indemnitzacions o rebaixes de contribucions. Després de la Guerra de Successió el govern borbònic exerceix represàlies contra els vençuts austriacistes, amb el segrest de les seves heretats.

La secció més atractiva pel seu contingut és sens dubte la correspondència (entrades i sortides), amb una barreja de temes intrínscament familiars amb d'altres d'econòmics. Els lloc de redacció de les cartes manuscrites són diversos: Mataró (12), Vic, Lleida, Vilafranca del Penedès (13), Tarragona, Berga, Barcelona, Poblet, Busa (14) etc. Els temes que sobresurten són els de la salut, la climatologia, les collites, els preus, les convulsions bèl.liques. Els emissors i destinataris són sovint membres de la família, pares, fills, germans, cunyats, oncles, etc.

La cinquena secció correspon a la documentació judicial. Les causes i plets són força abundants, en especial els relacionats amb les herències, a més del pagament de deutes. Altres sèries que hi ha són els informes i memorials, redactats a Riudecanyes, Alforja, Valls, Tarragona o Montbrió del Camp (ss. XVII-XIX). No hi falten causes amb institucions municipals (ajuntament de Mont-roig del Camp) i religioses (Capítol de la Seu, Confraria de preveres del mateix lloc). De concòrdies o pactes amistosos n'hi ha prop d'una desena, i de poders el doble. Al final hi ha tres plec de comptes judicials.

Dins l'exercici de càrrecs públics per part dels Homdedéu destaca el de Governador del Camp de Tarragona, a més de la seva participació a l'ajuntament de Riudecanyes. D'aquest ens local destaquen els comptes per a la construcció de la font pública, l'arrendament de la corredoria i correatge, afers sobre l'allotjament i bagatge de tropes, lleves militars i llegats per a la il.luminació de l'església parroquial.

En la documentació eclesiàstica sobresurt la possessió de la tresoreria de la Seu tarragonina per part de Josep Homdedéu i Miquel (1705) i un informe sobre el benefici de Santa Llúcia de Bellmunt del Priorat (1813).

Finalment esmentar l'existència de documentació escolar (s. XVIII) i alguns remeis medicinals i receptes de pastisseria (ss. XVIII-XIX) (15).

De la residència hem de dir que no sempre fou a Riudecanyes, tot i tenir-hi la casa pairal. També van viure a la capital de corregiment, Tarragona.

NOTES :

- (1) Salvador Ramon Vinyes, *Inventari dels llibres sacramentals de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona*. Barcelona.1990.
- (2) Salvador Ramon Vinyes-Manuel M.Fuentes Gasó *Inventari dels protocols notariais de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona*. Barcelona.1987.
- (3) Montserrat Soronellas Masdeu, *Catàleg de l'Arxiu Històric de la Selva del Camp.Fons municipal i fons de la Comuna del Camp*.Tarragona.1993.
- (4) *Notícia històrica d'una singular institució medieval.La comunitat de pobles del Camp de Tarragona*. Barcelona.1975.
- (5) *Història d'Escornalbou*.1765.Reimprès en facssímil el 1987.
- (6) *Història d'Escornalbou*.Tarragona.1926,hi ha una reimpressió del 1984.Entre els anys 1921-1926 utilitzà el Butlletí de la Reial Societat Tarraconense per publicar diversos articles.
- (7) *Riudecanyes i la baronia d'Escornalbou*.Barcelona.1986.
- (8) "Moviments facciosos al Camp de Tarragona durant el trienni constitucional: el cas de Riudecanyes" a *El Penell* (Reus), 2 (1985),ps. 73-78.Utilitza documentació municipal de Riudecanyes.
- (9) "Geografia i incidències històriques de les missions populars d'Escornalbou" a *Actes I Congrés d'història de l'Església Catalana.Des dels orígens fins ara*.Vol. II.Solsona.1993.ps.93-114.
- (10) *El pantà de Riudecanyes: Documents per a la seva història*. Reus. 2000. L'impulsor d'aquesta obra fou Pau Font de Rubinat,la qual fou cabdal pel subministrament d'aigua al Camp de Tarragona.El llibre reproduïx reglaments del Sindicat de Regants,pressupostos,etc.
- (11) Salvador-J. Rovira Gómez, *Els nobles del Baix Camp (segle XVII)*.Reus,2001,ps. 49-55.
- (12) Sobre aquesta població vegeu la nostra nota: "Un epistolari de Mataró del segle XVIII en un fons patrimonial de Reus" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria* (Mataró) 65 (1999), p.38-39.
- (13) "Relacions entre Riudecanyes i Vilafranca del penedès en el fons patrimonial Homdedéu" a la revista *Del Penedès* (en premsa).
- (14) "Cartes d'un cadet de l'Escola Militar de Busa (1811-1812) " a *Arxiu Comarcal del Solsonès* (Solsona) 3 (1998), p. 19.
- (15) Per a una visió general del fons us remetem al nostre treball "El fons patrimonial Homdedéu de Riudecanyes (1573-1872)" a *Arxius* (Barcelona) 33 (2002),p.2.
- (16) Principalment el treball de Josep Fernández Trabal,"Els arxius familiars i patrimonials.Problemàtica,caracterització i metodologia" a *Lligall* (Barcelona) 4 (1991), ps. 95-114.A més de les aportacions dels gionins M.Àngels Adroer Pellicer i Pere Gifre Ribas.Val a dir que amb posterioritat a la nostra descripció ha sortit el llibre de Pere Gifre, Josep Matas, Santi Soler, *Els arxius patrimonials*. Girona,2002.

DESCRIPCIÓ DEL FONS

Per a la realització de la descripció d'aquest fons, primerament ens vàrem documentar sobre la seva tipologia a través de bibliografia (16), i cercàrem informació sobre el lloc de Riudecanyes, poble ja conegut per nosaltres. No

vàrem localitzar cap llibre mestre a mode de catàleg de documentació, com és freqüent a la Catalunya Vella, ni tampoc els documents estaven numerats, això si darrera de molts actes hi havia una petita regesta. Tampoc no trobàrem cap pergamí, el suport utilitzat és en tots els casos el paper. Els fulls tamany foli solien estar doblegats en tres parts, i alguns encara conservaven algun lligam. Quan hi havia alguna agrupació era en funció d'una tipologia (per exemple capítols matrimonials, testaments, correspondència), ara bé, en alguns casos com en els plets judicials s'aplegaven actes en relació a un conflicte.

La nostra tasca ha estat descriure la documentació en fitxes, atorgant un número a cadascuna. Amb posterioritat, deixàrem els actes i cercàrem una ordenació de les mateixes a partir de la qual en sortí un quadre de classificació.

Hem intentat respectar al màxim les agrupacions originals existents abans de la nostra intervenció, fins i tot hem deixat en el seu mateix lloc papers que es relacionen entre si, com és el cas d'unes cartes que s'adjuntaven a un full de comptes, als quals s'hi feien referència en el contingut. En la descripció hem anotat "inclou comptes".

APÈNDIX DOCUMENTAL

DOCUMENT I

AHCR, Fons Homdedéu, registre 264.

Tarragona, 28 de juliol de 1687.

Llicència de la cúria de regalies de Tarragona a Lluís d'Homdedéu, de Riudecanyes per extreure minerals en el terme de Duesaigües

"Licencia per a traure mena y qualsevol altre género de metall, concedida a Lluís de Homdedéu, per lo procurador real de la ciutat, Camp y vegueria de Tarragona, en una partida del terme de Dosaigües.

Ab les presents, certifico y fas fee, yo, Ramon Permini, per les autoritats apostòlica y real, notari públic, actuari y escrivà de la Cúria real y Regalies de la ciutat y Camp de Tarragona, havall escrit, com ab acte rebut y certificat en poder meu, als vint y vuyt dies del mes de juliol del present, y corrent any mil sis-cents vuitanta set, lo magnífich senyor Ignasi Benetas, en quiscun dret, en Tarragona populat, llochthinent y ordinari aaccessor del molt il.lustre y noble senyor Don Francisco de Montserrat y Vives, marquès de Tamarit, baró de Ribelles, y per la savera cathòlica y real magestat del Rey nostre senyor, procurador real de la ciutat, Camp y vegueria de Tarragona, en dit nom ha concedit llicència, permís y facultat al senyor Lluís de Homdedéu, en la vila de Riudecanyes populat, allí present, per a que puga traure mena y qualsevol género de metall de on senyale que ha eixit a la cara de la terra situat al terme de Duesaygües, en terres pròpies de Jaume Cabrer, de Duesaygües, unes quaranta passes poch més o menos, del clot anomenat Sant Jacinto, la qual llicència ha concedit ab pacte y condició, que del metall traurà dega, y tinga obligació de pagar al Rey nostre senyor, eo al dit il.lustre senyor procurador real, la setena part, ço és, de set quintars un, e lo dit senyor Lluís de Homdedéu, ha acceptat dita llicència y concessió, y ha promés pagar a la setena part, y donar-ne bon compte y rahó, per lo que ne ha obligat tots sos béns mobles e immobles, haguts y per haver, ab totas renunciacions llargament, y ab jurament, al qual acte, entrevingueren per testimonis, Francysco de Castro notari, y Ramon Prats, sastre de Tarragona.

E més llargament és de veurer, en lo registre de dita cort, al qual me refferesch...

(segueix el signum del notari).

Recepi pro salario 2 ll. 10 s. "

DOCUMENT II

ACR. Fons Homdedéu, registre 85.

Riudecanyes, 7 de maig de 1756.

Instància que presenta Onofre Homdedéu i Toda, de Riudecanyes, al Governador del Camp sobre els perjudicis d'un ramat de cabres en les seves vinyes, i la poca edat del rabadà

Ilustre señor

" Muy señor mío :

Renuevo mi obediencia a la disposición de vuestra señoría con el motivo me ofrezco la presición en que me hallo de haver de recurrir a vuestra señoría como a Governador del Campo [de Tarragona], para poner remedio en la poca administración de justicia por lo que mira al político, y buen gobierno del pueblo.

Que los regidores actuales de esta villa [de Riudecanyes] executan en lo perteneciente a ellos, pues no obstante que en una de sus ordinaciones se prescribe y manda, que ninguno, en pena de 30 reales, pueda haser guardar ninguna especie de ganado, sea de lana, o sea de pelo, por persona, a quién no se le pueda tomar el juramento, con todo, habrá unos 15 días, que Francisco Sans de esta villa, tiene en este término, treze cabessas de ganado de pelo, que todos los días los sierra y recoge en un corral de esta misma villa, quando fuera de ella tiene él, un corral propio en su misma heredad, hasiéndolas guardar por un muchacho tal, a quién por sus pocos años, no se le puede tomar el juramento, de que resulta, que no se le puede tomar el juramento, de que resulta, que no pudiéndolas gobernar, el dicho muchacho, se quejan muchos del daño les haze, y quién más tiene que quejarse soy yo, pues a pocos dias de tener las cabras en esta villa, o fuesse por descuido de dicho muchacho, o porque éste se adormió, que es lo más cierto, y en que ninguno no duda, me entraron todas las 13 cabezas de dicho ganado en una viña, en que por espacio de medio quarto de hora, estuvieron allí destruyendo muchos y muchísimos sepos, de manera que, de 4 o 5 años, no bolverán aquellos a ser lo que eran, porque en este tiempo, no solo se come el ganado los pámpoles y ubas, si también los sirmientos, por hallarlos tiernos.

Y no obstante de haver recurrido a los regidores, después de hecho el daño, para que, o hiziesen sacar del término las dichas cabras, o bién mandassen al dicho Sans que las hiziesse guardar por persona de quién se pudiesse tomar el juramento, y fuesse capas para la guarda de dicho ganado, lo que me respondieron fue, que el regidor mayor era fuera del lugar, y que en bolviendo se pondría remedio a este desorden, como si en falta del mayor no pudiessen, ni deviessen, los otros, administrar justicia, especialmente en casos de tanta consequencia, y que piden y necessitan de prompo remedio.

Si pero lo que veo y experimento es que el regidor mayor haze ya muchos días que se ha restituido a su casa, y que el dicho Sans, continua a haser guardar las dichas cabras por el mismo muchacho, exponiéndonos, a todos los de la villa a padezer iguales, sino mayor ruina de la que hasta ahora me ha cabido a mí, por lo que no pudiendo tolerar más estos desórdenes, recurro a vuestra señoría, para que, como a Governador del Campo, sirva poner remedio a estos atentados, remitiendome, si le parese, una carta orden para los regidores, mandándoles con la pena a vuestra señoría bien vista, y en su caso y lugar, con duplicadas penas, que luego (luego), y sin la menor tardanza, hagan que el dicho Sans ponga por guarda de dichas cabras, a persona capás, de quién se pueda tomar el juramento, como previenen las ordinaciones de esta villa, y que en caso de contrafacción, sea executado de las penas, de que devan ser responsables los regidores, si faltan a esta orden, que assi

me parece lo pide la recta justicia, que espero del buen zelo, rectitud de vuestra señoría en su administración, a quien devo primero recurrir, por ser propio y peculiar de vuestra señoría, el poner remedio a estos sobradamente atentados.

Espero de vuestra señoría el prompto remedio, assí como el que me dispense repetidas ocasiones en que poder manifestar los vivos deseos, tengo de servir a vuestra señoría, cuya vida guarde Dios, los hos deseo.

De esta suya de Riudecañes, y mayo 7 de 1756. ”

Tarragona, 8 de maig del 1756.

Resposta que fa el Governador del Camp de Tarragona a Onofre Homdedéu i de Toda a la petició anterior

“Muy Señor mío, en vista de su apreciable carta de vuestra merced, de fecha de ayer, y enterado de su instancia, escribo por el portador de ésta, al Bayle de esa villa, para que providenzie lo combeniente, y con este motivo reytero a vuestra merced las beras con que deseo servirle, y que Nuestro Señor propere su vida muchos años.

Tarragona, mayo, 8 de 1756.

Su más afectísimo y seguro servidor,

(signatura)

Señor Don Onofre Homdedéu y de Toda.“

DOCUMENT III

AHCR. Fons Homdedéu, sign. 88.

Girona, 17 D’abril de 1835.

Carta que envia Josep d’Homdedéu al seu pare Joaquim, veí de Riudecanyes.

“Al señor Joaquin de Homdedéu y de Cases.

(por Reus)

Riudecañes

Gerona, 17 abril de 1835.

Amado padre:

Aunque continuamente estan robando la diligencia, y haciendo muertes los facciosos por los caminos, que van ya con el que matarón ayer, siete o más, no por esto me detiene mi marcha, pues hago sabedor a Usted, de que serà el lunes próximo hasta Pineda, que serà el día que se me ha asegurado irá escoltada, y al miercoles, saldré con mi parienta para Barcelona, en donde no se que tiempo nos detendremos, a causa de tener la diligencias que Usted sabe que practicar, pero por poco que pueda saldré el viernes o sábado, de la misma semana, para Reus, y así espero de la bondad de Usted, haga al domingo día 26 del actual, bajar la Sila, en casa Juncosa, para ver si habremos llegado, que así lo espero, y le daremos la noticia, para que se la dé a Usted, de que el lunes bajen a buscarnos, y lo demás que miramos conveniente, lo que participará a quién Usted guste.

Lo demás hasta nuestra visita, saludando a todos de nuestra parte, y disponiendo Usted a su gusto, de los dos, y en particular de este su hijo, que lo estima de veras, y verle desea.

PD. He ido correntibus, por ser tarde y cuasi escaparme el correo.

José de Homdedéu”

DOCUMENT IV

AHCR Fons Homdedéu, sign. 290.

Declaració jurada que fa Joaquim Homdedéu, de Riudecanyes el 1841, sobre la destrucció que els carlins feren de la seva casa l'any 1836.

"El abajo firmado, a quién entre otras cosas, fué saqueada y quemada, su grande casa, por los facciosos, en la noche del 22 junio del año 1836, de cuyo incendio, quedó enteramente arruinada, declara:

Que por un cálculo prudencial y detenido, considera que perdió en ella, no solo en frutos, sino también en los muchos adornos, camas, sillas, cómodas, mesas, bahules, arcas, ropas blancas y de color, y otras varias alhajas que allí existían, en aquel entonces, y además por el perjuicio, y necesidad de vivir expatriado en Reus, cerca de dos años y medio, con su familia, el valor o cantidad de 30.000 reales.

Y para que conste esta relación y pueda añadirse al expediente y juicio formado sobre el edificio dirruído, por los peritos designados por la Excelentísima Diputación de Tarragona, y el Magnífico Ayuntamiento de la presente.

Lo firmo en la villa de Riudecañas, a los 30 noviembre de 1841.

Joaquin de Homdedéu y de Cases

(signatura)

Lo total valor fou denunciat, 30.000 rals, y est paper no fou necessari entregar-lo, sino únicament denunciar la dita partida de 30.000 rals.

Relación de los perjuizios abajo notados, según juicio de los maestros albañiles, carpinteros, serrageros y cuberos, hechos por los facciosos capitaneados por los cabecillas Griset, Favot, Trempat, Derna y otros en la invasión que hicieron contra la villa de Riudecañas, en la noche del 22 de junio de 1836.

Por una casa antigua de noblesa propia de don Joaquin de Homdedéu, adornada con toda especie de halajas, enteramente saqueada y quemada, según juicio prudente:

-Por lo perteneciente al de los albañiles asciende....24.175 reales.

-Por lo perteneciente al oficio de carpintero.... 14.761 reales, 9 maravedíes.

-Por lo perteneciente al oficio de cerragero.... 529 reales, 14 maravedíes.

-Por lo perteneciente al oficio de cubero....4691 reales, 31 maravedíes.

-Por todas las halajas, vino, vino agrio, aceite, y demás intereses, se calcula su valor, según la nota presentada por el interesado, sin contar lo que gastó en alquiler de una casa en los 2 años y tres meses que estuvo expatriado en Reus.

Y más de 600 libras en reparos y adornos de su casa, un año antes de su destrucción.... 26.464 reales.

[total] 70.621 reales 20 maravedíes.

Que fan 6.620 lliures, 15 sous, 6 diners.

Riudecañas, 10 noviembre de 1836."